

Foltos nyakorján és a többiek Kiállítás a 150 esztendő Fővárosi Állat- és Növénykertről

KOVÁCS Zsolt¹, HANGA Zoltán² & MEDZIHRADSKY Zsófia³

¹*Állatvilág magazin szerkesztősége, 2096 Üröm, Bem u.4/B. E-mail: kovacsvadon@gmail.com*

²*Fővárosi Állat- és Növénykert, 1146 Budapest, Állatkerti krt. 6–12.*

³*Magyar Természettudományi Múzeum, 1088 Budapest, Baross utca 13.*

Összefoglalás – A Magyar Természettudományi Múzeum és a Fővárosi Állat- és Növénykert, külső szakértő bevonásával kiállítást rendezett a 2016-ban 150 éves budapesti Állatkert feladatairól, múltjáról, jelenéről és jövőjéről, valamint a két intézmény hagyományosan kiváló kapcsolatáról. A látogatók megismerkedhettek azokkal a kutatókkal, akik munkássága mindkét intézményt gazdagította, az Állatkert „színfalak mögötti” tevékenységével. Archív képek, méretarányos makettek, az Állatkert hajdani és jelenlegi kiadványai, régen élt állatainak preparátumai történelmi sétára invitálták az érdeklődőket.

Kulcsszavak – ismeretterjesztés, kiállítás-technika, preparátum, természetvédelem

BEVEZETÉS

A Foltos nyakorján és a többiek – 150 éves a Fővárosi Állat- és Növénykert című kiállítás a Magyar Természettudományi Múzeum Kupolacsarnokában, 2016. augusztus 12. és október 31. között 650 négyzetméteren került megrendezésre.

A bemutatott anyag a teljesség igénye nélkül haladt végig az Állatkert történetén, nem követte a szorosan vett időrendet, hanem inkább egy-egy régmúlt pillanatot hasonlított össze a mai állapottal, az Állatkertben végzett tevékenységek bemutatásán keresztül. Négy tematikus fejezet foglalkozott az Állatkert működését meghatározó négy feladatcsoporttal, magukat az állatokat pedig a központi helyet elfoglaló „állatos szigetek” mutatták be. A múzeum Kupolacsarnokán belül a látogatók az Állatkert jól ismert formájú, stilizált főbejárataán át léphettek a tényleges kiállítótérbe, ahol szabadon, pusztán az egyes installációs „szigetek” által irányítottan lehetett kóborolni.

Az installációkon visszaköszönt az állatkert honlapjának színvilága, élénk, vidám szövegtáblák tarkították az egyszerű, természetes színű installációs elemeket. Nem építettünk falakat, az átláthatóságot csak a preparátumok akadályoz-

1. ábra Régi fotók – hajdan élt állatok
Fig. 1. Old photographs – the animals of old times

ták. A preparátumok raklapból összeállított különböző méretű emelvényekre kerülnek. A térben megjelennek a hajdani, különböző korok látogatóinak életnagyságú képfurái is (1. ábra).

A kiállítás ünnepélyes megnyitására 2016. augusztus 12-én került sor. Az Állatkert munkáját és két intézmény évszázados együttműködését Prof. Dr. Persányi Miklós, a Fővárosi Állat- és Növénykert főigazgatója, Dr. Korsós Zoltán a Magyar Természettudományi Múzeum főigazgatója és Prof. Dr. Csányi Vilmos etológus méltatta.

A KIÁLLÍTÁS ÜZENETE

Míg a kezdetekkor az állatkertek szórakoztató állatbemutatók, látványosságok voltak, mára komoly tudományos intézményekké, a közművelődést segítő helyszínekké váltak. A Fővárosi Állat- és Növénykert neve mindig is szorosan összeforrt a biológiai ismeretterjesztéssel, botanikai és zoológiai kutatásokkal, faj- és fajmentéssel, természetvédelemmel. Itt kezdődtek meg a szója meghonosítását célzó kísérletek, az intézmény komolyan részt vett a magyar kutyafajták megmentésében, sőt, az erdélyi kopó vélhetően kiveszett volna az Állatkert, és a fajtát megmentő Anghi Csaba igazgató és Fodor Tamás osztályvezető munkája nélkül. Itt

kísérletezték ki a tűzoktójások keltetésének és a fiókák felnevelésének receptjét, amely nagyban segítette a későbbi Dévaványai Tűzokmentő Állomás megalapítását és kezdeti munkáját. Az Állatkert tudományos munkásságának felsorolása sok oldalt venne igénybe. Annyit azonban mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a Kertben született a Magyar Madármentő Alapítvány, amely mára több ezer sérült, beteg, hazánkban vadon élő állatot mentett meg a biztos pusztulástól, közöttük ritka sasokat és más ragadozó madarakat, gólyákat, egész denevérkolóniákat. Az *ex situ* fajmentés keretében a kert munkatársai horvátországi keselyűket és dél-afrikai pingvineket mentettek, itthon pedig egyebek mellett a rákosi vipera, a parlagi sas, a tűzok közvetlen, terepi védelmében vettek részt. Az Állatkert jelentős szerepet vállalt az ázsiai vadlovak Hortobágyra költöztetésében is.

Az Állatkert igen tevékeny szerepet vállal az oktatásban, nevelésben is. Előadótermek, remek előadók várják az érdeklődőket, akik az állatok akcióban bemutatók keretén belül szórakozva ismerhetik meg egyes fajok viselkedését. A gyűjtemény igen változatos, például Európában szinte egyedülálló ízeltlábú-gyűjtemény kerül bemutatásra, példás az együttműködés a pedagógusokkal, a kert a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával évi négy kötetet jelentet meg a hazai védett, ritka állatfajokról az Állatkerti Kötetek a Természetért sorozatban, illetve a Magyar Természettudományi Múzeummal közösen részt vesz a kéthavi, színvonalas Állatvilág magazin megjelenítésében.

A KIÁLLÍTÁS CÉLJA ÉS FELÉPÍTÉSE

A kiállítás létrejöttét több cél is vezérelte. A legfontosabb az volt, hogy ismertessük e nagy múltú intézmény történetét és a természetvédelemben betöltött szerepét, még ha erre ezen a fórumon csak kivonatosan volt lehetőségünk. Célunk volt a Fővárosi Állat- és Növénykert, illetve a Magyar Természettudományi Múzeum kiváló, évszázados együttműködésének bemutatása is, valamint azon személyek életrajzának felvázolása, akik az Állatkert (és gyakran a Múzeum) történetében jelentős szerepet játszottak. Nem hagyhattuk figyelmen kívül a hagyományos értelemben vett ismeretterjesztést sem, hiszen a preparátumok mellett olvasmányos fajismertetőket sorakoztattunk, s a nagy táblókon is számos tudományos és történelmi érdekességről lehetett olvasni. Az Állatkert „művészi oldalát” mutatta be a plakátkiállítás, illetve Fáy Aladár alkotásainak kiállítása. Fontos szempont volt, hogy az időutazás a mába, illetve a jövőbe vezessen, így egyúttal kedvet is csináljon egy állatkerti látogatáshoz.

A tényleges kiállítótérbe egy stilizált állatkerti főbejáraton keresztül lehetett bejutni. Ez a főbejárat ugyan az 1912-ben, és nem az 1866-ban átadott bejáratot mintázta, de remekül szimbolizálta a múltat megőrző modern állatkert misszióját, azt, hogy a több mint száz éve átadott épületek még ma is jelentős szerephez

jutnak az állatkertben, s hogy a városligeti intézmény nem csupán a botanikához, zoológiához és a természetvédelemhez kötődik, hanem jelentős építészeti örökséggel is bír, amelynek felújítása és karbantartása a kiemelt feladatok közé tartozik.

A kiállítási vitrinekben régi belépőjegyek, bérletek, levelezőlapok, állatkerti útmutatók sorakoztak. Hangsúlyos szerephez jutott az Állatkert második igazgatójának, Xántus János életútjának felvázolása. Az öt bemutató tárló két fontos személyes tárgyat is bemutatott, a May Károly könyvekből jól ismert híres Henry-puskát, Xántus János Amerikában használt fegyverét és kardját.

Külön tárló foglalkozott Kittenberger Kálmánnal is, aki 1912-ben számos állattal gazdagította az akkor átépített Állatkertet, s később egy rövid ideig dolgozott is az intézményben. Kittenberger a Magyar Természettudományi Múzeumnak is elismert gyűjtője volt.

A falakon idővonal futott végig, ahol különféle korszakokban készült képek, rövid magyarázószövegek sorakoztak, megidézve azt a kort, amelyben készültek. A szecessziós épületegyüttes méretarányos makettjei pedig az állatkerti, speciális ám mégis szemet gyönyörködtető építészetbe engedtek bepillantást.

Nem maradhatott ki az Állatkert hajdani híres lakóinak képen és írásban történő bemutatása sem. Így a látogatók megismerkedhettek Jónással, az első vízilóval, Sziámmal, a hatalmas elefántbikával és több más híres lakóval is.

Külön említést érdemel az állatkerti háttér munka bemutatása, az, amit a látogató általában nem láthat. Kiderült, miből milyen mennyiséget esznek a bemutatott állatok, mely fajok az igazi táplálékspecialisták, s miként változott a takarmányozás az elmúlt másfél évszázadban.

Az idők során az állatok szállítása is egyszerűbbé vált. Jól megtervezett szállítóládákban, minél rövidebb idő alatt érkeznek meg az állatok rendeltetési helyükre. És ma már a megfogásuk sem tortúra, hiszen az érzékenyebb állatokat elaltatják. Az e célra használt altatópuska és persze lövedék is bemutatásra került. Ám az altatásnak természetesen nem csupán a szállításkor, hanem az állatgyógyászatban is jelentős szerepe van.

KIÁLLÍTÁS-TECHNIKAI MEGOLDÁSOK

A kiállítást a Magyar Természettudományi Múzeum Kupolacsarnokában rendeztük meg. Mivel a csarnok maga közönségforgalmi tér, amely gyakran kiállítás-megnyitónak és egyéb rendezvényeknek is helyet ad, érdekes kihívás volt egy mobil, könnyen mozgatható, gyorsan „félrerakható” kiállítás megtervezése és megépítése (2. kép). Nehezítette a feladatot, hogy sok esetben nagyméretű, illetve sérülékeny kiállítási tárgyakat és installációt kellett mozgatni. A megoldást natúr raklapokból összeépített „szigetek” jelentették, amelyek alá kerekeket sze-

2. ábra Kerekeken guruló „sziget”

Fig. 2. The 'island' on wheels

reltünk, így szükség szerint lehetett viszonylag kis erőfeszítéssel az egységeket átcsoportosítani (2. kép). Egy-egy egység az állatkerti munka egy-egy területét mutatta be, a tér közepén pedig az Állatkert hajdani lakóinak a Magyar Természettudományi Múzeumban őrzött preparátumaival találkozhattak a látogatók (1. táblázat).

LÁTOGATOTTSÁG, VISSZAJELZÉSEK

A Kupolacsarnokban levő kiállításaink látogatottságát igen nehéz mérni, Mivel a múzeum közönségforgalmi tere, minden látogató áthalad rajta, akár az állandó, akár az időszaki kiállítások terébe igyekszik. Általában nehéz megmondani, hogy valóban megnézték-e a kiállítást, vagy csak áthaladtak rajta. Más volt a helyzet a 150 éves az Állatkert kiállítással. Minden látogató megtorpant az „Állatkert kapujában”, majd többé-kevésbé aprólékosan végigböngészte a teret (3. kép).

1. táblázat A kiállításon bemutatott preparátumok

A bemutatott faj neve	A bemutatott preparátum leírása
EMLŐSÖK	
Hosszúorrú patkánykenguru (<i>Potorous tridactylus</i>)	Az állatkert legelső, a megnyitáskor már látható lakóinak maradványai közül egy Ausztráliában és Tasmániában honos hosszúorrú patkánykenguru maradt fenn mind a mai napig a Múzeum gyűjteményében. Ez az állat 1867-ben/1870-ben pusztult el, az Állatkert ezután ajándékozta a Múzeumnak.
Ecsetfarkú patkánykenguru (<i>Bettongia penicillata</i>)	A Délnyugat-Ausztráliában honos ecsetfarkú patkánykenguru súlyosan veszélyeztetett állatfajnak számít. Éppen ezért az állatkerti állományról nemzetközi törzskönyvet is vezetnek. A Budapesti Állatkertben az 1980-as évek közepe óta már többször szaporodott.
Csupaszorrú vombat (<i>Vombatus ursinus</i>)	Az itt látható vombat 1911-ben hajóval érkezett Tasmaniából Európába. Az Állatkert mostani vombat-párja ugyancsak Tasmaniából jött 2011-ben. Az elmúlt öt évben három alkalommal is sikerült szaporítani őket, annak ellenére, hogy más európai állatkertben már csaknem harminc éve nem született vombatkölyök.
Kis panda (<i>Ailurus fulgens</i>)	A Himalája vidékén őshonos. Az Állatkertbe 1990 végén érkeztek az első példányok a Sanghaji Állatkertből. Ők a kínai alfajhoz (<i>A. f. styani</i>) tartoztak, míg ma az Állatkertben a Nepálban, Bhutánban és India egyes területein honos törzsalak (<i>A. f. fulgens</i>) látható. Az európai állatkertekben nagyrészt ez utóbbi alfajt tartják, ezért a tenyészállatok cseréjére így könnyebb.
Nagyfogú borznyest (<i>Melogale personata</i>)	Ez az állatkertekben nagyon ritkán látható, s a tudomány számára is csak kevésbé ismert állatfaj 1991-től bő másfél évtizeden át volt látható Budapesten. Az itt bemutatott állat 2008-ban került az Állatkertből a múzeum gyűjteményébe.
Csíkos gnú (<i>Connochaetes taurinus</i>)	Ez a faj az 1970-es és 1980-as években tipikus lakója volt az egykori Afrika-kifutónak. Az 1930-as évek elején létesített társas-kifutóban az afrikai szavannák több növényevője lakott, köztük csíkos gnúk is. Az itt látható példány 1977-ben került a múzeum gyűjteményébe.
Zsiráf (<i>Giraffa camelopardalis</i>)	Az Állatkert első zsiráfja 1868-ban érkezett Erzsébet királyné közbenjárására. Ezt követően 1944-ig kisebb-nagyobb megszakításokkal voltak zsiráfok Budapesten. A második világháború idején az összes zsiráf elpusztult, 1965 óta viszont megszakítás nélkül látható ez a faj az Állatkertben.
Oroszlán (<i>Panthera leo</i>)	Megnyitáskor még nem éltek oroszlánok az Állatkertben, az első példányokat egy állatidomártól vásárolták 1873-ban. Évtizedekig leginkább nagy sörényű hímekeket mutattak be, ugyanis a közönség számára ez volt „az” oroszlán. Jelenleg ritka ázsiai oroszlánok láthatók az India-házban.
Csíkos hiéna (<i>Hyaena hyaena</i>)	Az Afrikában és Ázsiában egyaránt honos csíkos hiénát többször is láthatta a közönség. A hiénák a Bagolyvár egy apró ketrecét lakták. A múlt század kilencvenes éveiben az oroszlánok az egykori barlang kifutójába kerültek, ma pedig az India-ház tágas, füves kifutójában élnek.
Zászlófarkú kolobusz (<i>Colobus guereza</i>)	Kolobuszok először az egykori Majomház megnagyobbítása után, 1936-ban érkeztek Budapestre. Ezt követően 1977-ben érkezett egy pár. Bár a régi Majomházban nem volt nagy helyük, több alkalommal is szaporodtak. Amikor 2004-ben a Majomházból Madagaszkár-ház lett, a kolobuszok tartása is megszűnt.

A bemutatott faj neve	A bemutatott preparátum leírása
Brazza-cerkóf (<i>Cercopithecus neglectus</i>)	Brazza-cerkóf többször is élt az Állatkertben, a múlt század hatvanas-nyolcvanas éveiben pedig már állandó lakója volt a Majomháznak és rendszeresen szaporodott is.
Huszármajom (<i>Erythrocebus patas</i>)	Ez az Afrika nagy területén honos nagytestű, hosszúlábú cercóf-faj a leggyorsabb majom a világon, rövidtávon akár 50 km/óra sebességgel is tud futni. Ezért is kapta meg az egykori Majomház egyik legnagyobb ketrecét. A huszármajom évtizedeken keresztül volt látható Állatkertünkben.
Mókusmajom (<i>Saimiri boliviensis</i>)	A mókusmajom a múlt század kilencvenes éveiben akár az Állatkert jelképe is lehetett volna, ugyanis közel száz példány érkezett – megmentve őket a laboratóriumok poklától. E majmok leszármazottai ma is a látogatók kedvencei közé tartoznak.
Törpevidra vagy rövidkarmú vidra (<i>Aonyx cinereus</i>)	Mivel nem volt lehetőség a törpevidrák számára megfelelő férőhelyet biztosítani, az Állatkert vidrái most a poroszlói Ökocentrumban élnek. A tervek szerint viszont e rendkívül játékos állatból egy nagyobb csoport érkezik a most épülő Biodóm mesterséges dzsungelébe.
Szervál (<i>Leptailurus serval</i>)	A szervál helyhiány miatt jelenleg nem látható az Állatkertben. E kismacska-faj meghódította Afrika legváltozatosabb élőhelyeit, a savannán éppúgy előfordul, mint a hegyvidéki erdőkben. Gyorsan és nagyot ugrik; még a felröppenő madarat is képes elkapni.
Leopárd (<i>Panthera pardus</i>)	Az első leopárdot 1876-ban, az első Oroszlánház megnyitáskor láthatta a közönség. E nagymacska 1912-től kezdődően szinte folyamatosan volt a gyűjteményben, ám az egyes alfajokat gyakran keresztelték egymással. Ma perzsa párducok élnek a kifutóban.
Babirusza (<i>Babyrussa babyrussa</i>)	Állatkertünk egyik kifutóját több mint egy évtizedig lakták az eredetileg Celebeszen (Sulawesi) és néhány környező szigeten élő disznófélék.
MADARAK	
Tarvarjú (<i>Geronticus eremita</i>)	A tarvarjúnak Marokkóban, Törökországban és Szíriában vannak fészkelő állományai. A kritikusan veszélyeztetett faj tartásával és szaporításával az Állatkert az 1990-es évek második felében kezdett el foglalkozni. Az itt látható példány 2005-ben került a múzeum gyűjteményébe.
Feketenyakú koronásdaru (<i>Balearica pavonina</i>)	A koronásdarvaknak két különböző faja közül az Állatkert látogatói legtöbbször a szürkenyakú koronásdarvakat (<i>Balearicagregulorum</i>) láthatták. E fajhoz tartoznak azok a madarak is, amelyek 1999 óta élnek az Állatkertben. Egyes időszakokban viszont a feketenyakú koronásdarut is bemutatata kert.
Bóbitás karakara (<i>Caracara plancus</i>)	Ez a sólyomfélék családjába tartozó újvilági ragadozómadár-faj a ragadozómadarakrópdéjének egyik jellemző lakója volt az Állatkertben az 1960-as, '70-es és '80-as években. Utoljára 1987-ben mutatták be. Az itt látható példány 1983-ban került a múzeum gyűjteményébe.
Pápaszemes pingvin (<i>Spheniscus demersus</i>)	Pápaszemes pingvineket 1938-tól láthatott a közönség, de a háborút ők sem élték túl. Ezt követően a kilencvenes években érkezett az a csapat, amely a jelenlegi, mintegy harmincfős kolónia alapja volt. E Dél-Afrika partjainál élő frakkos madár rendszeresen költ Állatkertünkben.
Rétisas vagy fehér farkú rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Az Állatkert első, 1866-ban kiadott útmutatójában még csonttörő harácsként szerepel. Több-kevesebb rendszerességgel hosszú időn keresztül láthatta a közönség. Az elmúlt években az Állatkert égisze alatt működő Magyar Madármentők Alapítvány számos példányt mentett meg a pusztulástól.

A bemutatott faj neve	A bemutatott preparátum leírása
Holló (<i>Corvus corax</i>)	Hollót már Mátyás király is tartott saját, Budavári állatkertjében. Állatkertünkben már 1866-ban láthatta a közönség.
Nagy- vagy púpos hokkó (<i>Crax rubra</i>)	Közép- és Dél-Amerika lakója. Akár 90 centiméteres is megnő. Rossz repülő, idejének nagy részét a talajon tölti. A háztyúkhöz hasonlóan kapirgálja a talajt, hogy leginkább magvakból, gyümölcsökből, férgékből, rovarokból álló táplálékát meglelje.
Argus-páva (<i>Argusianus argus</i>)	E Malajziában élő madárnak jellegzetessége, hogy a felnőtt kakasok karevezői rendkívül szélesek, és aranypávaszemek sorai díszítik, melyek háromdimenziós hatást keltenek. E különös tollaknak a násztáncban van nagy jelentőségük.
Fakókeselyű (<i>Gyps fulvus</i>)	Mivel a fakókeselyűk állománya Európában és Ázsiában az összeomlás szélére került, fontossá váltak a tenyésztési programok. Az Állatkert a vadon élő állományt is segíti a horvátországi, elsősorban a Cres szigetén élő populáció megerősítésén dolgozva.
Ázsiai elefánt (<i>Elephas maximus</i>)	Káli (Khali) párjával, Aronnal együtt 1976-ban született Indiában, és 1979. december 29-én érkezett Budapestre. Ekkor 150 cm magas és 650 kilogrammos volt. 1987-re már több mint egy tonnásra, és 2,5 méter magasra nőtt. 1995. február 22-én betegségben pusztult el.
Fehérfejű rétisas (<i>Haliaeetus leucocephalus</i>)	Az Egyesült Államok jól ismert címermadara. Bizonyos növényvédő szerek használata miatt néhány évtizede a kipusztulás szélére jutott, ám ezek betiltása után állománya ismét nőni kezdett, s az 1990-es évek közepe óta már nem tartozik a veszélyeztetett fajok közé.
Sisakos kazuár (<i>Casuaricus casuaricus</i>)	A 60–80 kilogrammosra megnövő sisakos kazuár Földünk második legnagyobb madara. Északkelet-Ausztrália és Új-Guinea lakója. Fejének és nyaklebenyének a színe híven tükrözi a madár hangulatát. Az Állatkertben külön az ő számukra emelt dombházban és bokros kifutóban látható.

3. ábra Látogatók a térben
Fig. 3. Visitors in the exhibition space

A nyitva tartás két és fél hónapja alatt mintegy 30 ezer látogatót fogadtunk. A visszajelzések és a személyes beszélgetések alapján kijelenthetjük, hogy a *Foltos nyakorján és a többiek* a 2016. év egyik legsikeresebb kiállításán szerepeltek a Magyar Természettudományi Múzeumban.

* * *

The spotted neckling and other beasts Exhibition on the 150-year-old Budapest Zoological and Botanical Garden

Zsolt KOVÁCS¹, Zoltán HANGA², Zsófia MEDZIHRADESKY³

¹Editorial office of the *Állatvilág* magazine, Bem u. 4/B, H-2096 Üröm, Hungary.

E-mail: kovacsvadon@gmail.com

²Budapest Zoo & Botanical Garden, Állatkerti krt. 6-12, H-1146 Budapest, Hungary

³Hungarian Natural History Museum, Baross utca 13, H-1088 Budapest, Hungary

Abstract – In 2016, by involving an external expert, the Hungarian Natural History Museum and the Budapest Zoological and Botanical Garden organized an exhibition on account of the 150th birthday of the Budapest Zoo, themed around its tasks, its past, present and future as well as around the traditionally excellent relationship between the two institutions. Visitors could learn about the researchers whose work contributed to the assets of both organizations with their activities 'behind the scenes'. Archive photographs, life-sized models, past and present publications along with the preparations of former inhabitants of the Zoo invited the visitor on a historical tour.

Key words – education, exhibition techniques, nature conservation, preparations

INTRODUCTION

The exhibition titled *'The spotted neckling and other beasts – 150 years of the Budapest Zoological and Botanical Garden'* was organized in the Vaulted Hall of the Hungarian Natural History Museum between 12th August and 31st October 2016, on nearly 650 square metres. The exhibited material presented an indicative history of the Budapest Zoo. The exhibition did not follow a chronological order too strictly, it rather compared moments from the past with the present conditions by means of giving examples of the activities of the Zoo. Four thematic chapters dealt with the four substantial fields of action defining the operation of the Zoo, and the animals themselves occupied the centrally positioned 'animal islands'. Within the Vaulted Hall of the Museum, visitors entered the actual exhibition

under the characteristic archway of the main entrance of the Zoo from which point onwards they could wander freely among the installation 'islands'.

The installations mirrored the colourful, vivid palette of the website of the Zoo, and the simple, naturalistic elements were complemented by fun labels and information boards. There were no walls, only the preparations created some boundaries in space, where the life-size cut-outs of visitors from different eras also appeared (Fig. 1).

The ceremonial opening was on 12th August 2016. The achievements of the Zoo and the two-century-long collaboration between the two institutes were praised by Prof. Dr. Miklós Persányi, the director-general of the Budapest Zoological and Botanical Garden, Dr. Zoltán Korsós, the director-general of the Hungarian Natural History Museum and Prof. Dr. Vilmos Csányi, ethologist.

THE MESSAGE OF THE EXHIBITION

At the beginning of their history, zoos used to be fun places with animal shows and other spectacles. By today, they have become scientific organizations, places of public education. The name of the Budapest Zoological and Botanical Garden was always one with botanical and zoological research, education on biology, the protection of species and nature conservation. This is where the investigations into the acclimatization of soy in Hungary has begun, and the institute significantly contributed to the preservation of old Hungarian dog breeds. So much so, that the Transsylvanian hound would have probably gone extinct were it not for the efforts of director Csaba Anghi and department head Tamás Fodor. The recipe for the artificial incubation of great bustard eggs and chick rearing was also worked out here and later greatly helped the first years of operations of the Dévaványa Great Bustard Rescue Station. A comprehensive list of the scientific achievements of the Zoo would fill a multitude of pages. One important thing to mention is that the Hungarian Wild Bird Rescue Foundation was also 'born here' in the Zoo and has since saved thousands of lives – not only of injured specimens of rare eagles and other birds of prey and storks but other wild animals such as whole bat colonies. Within the framework of *ex situ* species protection activities the colleagues of the zoo contributed to the conservation of vultures from Croatia, and penguins from South Africa as well as collaborating in the *in situ* protection of the Hungarian meadow viper, the imperial eagle and the great bustard, among others. The zoo had an important role in the Przewalski horse programme, by means of which a herd was established on the Hortobágy.

The Zoo also plays an active role in awareness raising and education. Lecture rooms and excellent lecturers await the visitors to show them in a fun way how 'animals in action' work and behave. The collection is quite diverse. The insect collection for example is unique in Europe. The collaboration with pedagogues is also exemplary. The zoo has published four volumes a year on the rare, protected

species of Hungary (by means of financial support from the National Cultural Foundation) in the series „Zoo books for Nature” and it also participates in the bimonthly publication of the *Állatvilág* Magazine.

PURPOSE AND STRUCTURE OF THE EXHIBITION

The aim of the exhibition was manifold. Most importantly, we wanted to present the history of this institute with a great past, its role in nature conservation – even though on this platform we could only give an abridged history. We also wanted to highlight the two-hundred-year cooperation of the Budapest Zoological and Botanical Garden and the Hungarian Natural History Museum as well as the work of those who played an important role in the history of the zoo (and often in that of the museum, too). We could not ignore traditional educational activities, so we aligned easily readable species descriptions with the preparations and the large tableaus also listed many interesting facts on science and history side by side. The poster exhibition and the works of Aladár Fáy shed light on the 'artistic side' of the Zoo. Another important aspect of the structure was that the exhibition should lead the visitors into the present and further, into the future, kindling the mood for a real-life visit to the zoo...

The actual exhibition space was accessible throughout the stylized main entrance of the Zoo. Even though this was the entrance that was completed in 1912 and not the original from 1866, it still symbolized perfectly the mission of the zoo keeping up with the current of time while preserving the past. Also, most of the buildings in the Zoo were built over a hundred years ago and still have an important role in the present of the institute which is thus connected not only to botany, zoology and nature conservation but it also safeguards significant architectural heritage, the maintenance and renovation of which is a priority task for the institute.

Old entrance tickets, passes, postcards and guide booklets were put on show in the exhibition cases. Another highlight of the exhibition was the main stations of the life of János Xántus, the second director of the Zoo. His exhibition case had two of his important personal objects, the famous Henry-gun known from the novels of Karl May which Xántus used in America and his sword.

There was a separate case for Kálmán Kittenberger, who enriched the collection of the freshly reconstructed Zoo in 1912 and worked for the institute for a short while. Kittenberger was a renowned collector for the Hungarian Natural History Museum, too.

A timeline ran across the walls, stringing photographs from different periods, with short explanations evoking the era the pictures were taken. The proportional models of the secessionist buildings gave a delightful insight into the artful architecture specific to the Zoo.

We could not miss introducing some famous past inhabitants of the Zoo. The visitors could familiarize themselves with Jónás, the first hippo of the Zoo and with Sziám, the gigantic bull elephant as well as a host of other famous inhabitants on photos and in text, too.

We also tried to present an insight into the groundwork usually invisible for the visitors of a zoo. We showed how much food is consumed by the animals and what kinds, which animals are specialists and how feeding changed during the past one and a half centuries.

Animal transport has also become a lot easier over time. Animals are nowadays transported in aptly-designed crates arriving within very short intervals at their place of destination. Handling them is not a torturous process any more either, as more sensitive specimens are skilfully sedated. We also exhibited a tranquilizer gun and a dart. Tranquilizing plays an important role in veterinary practice, too.

EXHIBITION TECHNIQUE SOLUTIONS

The exhibition was organized in the Vaulted Hall of the Hungarian Natural History Museum. As the hall is a busy place where exhibition openings and other events frequently take place, it was rather challenging to design and build a mobile, versatile and easily 'dismantled' exhibition (Fig. 2). It made the situation even more difficult that in many cases, the installations and exhibition objects to be moved around were large or vulnerable. The solution to this problem was provided by 'islands' made of naturally coloured pallets on wheels. This allowed us to re-group the units with relatively little effort (Fig. 2). Each unit presented a thematic field in zoo operations while the central part of the exhibition was occupied by the preparations of past inhabitants of the Zoo kept at the Natural History Museum.

POPULARITY AND FEEDBACK

It is really hard to measure attendance of exhibitions organized in the Vaulted Hall. As it is the central space for visitors to each exhibition in the building, every visitor crosses it on their way to any permanent or temporary exhibition. It usually is hard to distinguish between people only crossing the exhibition space or those really paying attention. However, this was different with the 150-year-old Zoo exhibition. Everyone stopped for a while under the charismatic archway and then browsed through the exhibition (Fig. 3).

During the two and a half months of the exhibition, there were 30 thousand visitors to the museum. Based on the feedback and some personal communications, the '*Spotted neckling and other beasts*' were part of one of the most successful exhibitions of 2016 in the Hungarian Natural History Museum.